AD

# ORATIONEM INAVGVRALEM

DE

# INSIGNI ANATOMES, IN FACVLTATES SVPERIORES INFLVXV,

*QVA*

PROFESSIONEM ANATOMIÆ

ET

CHIRVRGIÆ EXTRAORDINARIAM,

CLEMENTISSIME SIBI DEMANDATAM,

*HOR. IX. D. XIIX. JAN. A. O. R. MDCCXXVI.*

AVSPICABITVR,

BENEVOLE AVDIENDAM,

MAGNIFICVM ACADEMIÆ RECTOREM,

PROCERES VTRIVSQVE REIPVBLICÆ GRAVISSIMOS,

*ATQVE*

GENEROSORVM NOBILISSIMORVMQVE COMMILITONVM CORONAM,

QVA DECET AC PAR EST OBSERVANTIA

*INVITAT,*

SIMVLQVE RATIONES QVASDAM,

QVARE OPERATIONES CHIRVRGICÆ, HIC LOCORVM, NON ITA FREQVENTES SINT, QVAM PENES EXTEROS QVOSDAM,

AFFERT

D. SAMVEL THEODORVS QVELLMALTZ.

PROF. PVBL. EXTR.

Q. D. B. V.

IN peregrinarum gentium tranſire habitum, nationum populorumque quorundam mos eſt. Alios autem inter, Germanis magna ex parte proprius quaſi videtur ac perpetuus. Vix enim mutatio ejus quædam in Gallia inprimis aut aliis regionibus contigit, & cultu patrum pervulgato relicto, novo Gallorum aliorumque, ſi præcipue commoditatis quandam præ ſe ferat ſpeciem, multi eorum ſe induunt non ſine procerum inſigni querimonia. Nolim quidem omnem vitiis annumerare æmulationem,

atque Horatio applaudere exclamanti: O! Imitatores ſervum pecus! Haud enim parum inſolentiæ ſubeſſe, alios imitatione minus judicare dignos, arbitror. Nolim vero & contra ea eandem virtutum haud minimam ſemper venditare, atque quæ aliorum ingenii fruges habentur vulgo, aut potius fœtus, non abſque temeritatis nota mihi mox reddere communes. Sit ea vitium, ſi quando vitium, ſit ea virtus, ſi quando ſit imitanda virtus. Mundi regio tam abjecta eſt nulla, quæ non exempla exteris proponat imitanda. Pari itaque ratione quod de Germanis aſſerui, cum non bonis ſtatim debeatur moribus, neque malis eapropter erit inferendum. Enim vero in amplificandis perficiendisque artibus ac ſcientiis optimis ſterilem nunquam Germanorum fuiſſe æmulationem, ſed tantos tuliſſe fructus, quantos pro certamine cum aliis quibusvis inſtituendo pares judicare queas, extra dubitationis aleam eſt poſitum. Quod ipſum eorundem imitandi ſtudium, laude omni digniſſimum, ſi qua in re, certe in arte medica conſpicitur manifeſte. Quæ cum, expulſa ex eadem omni barbarie, caput erigere cœperit, tantis tamque egregiis acceſſionibus aucta hodie eſt atque exercita, ut ſi non prærogativam quandam mereatur, (quam Gallis aliisque me hercule dubiam reddere poteſt) cum quibusvis tamen de eadem certare poſſit nationibus. Quanquam autem hæc omnia cum veritate congruant quam maxime, mirari tamen ſubit, quare artem divinitus hominibus conceſſam, præclaram non minus quam utiliſſimam, quæ manuum ope, morbos arcere, ſanitatemque labefactatam reddere allaborat, a contemtu ſuo vindicare atque majori cum contentione ſplendori ſuo reſtituere hactenus dubitaverint. Scilicet quæ Gallis, Italis, ac Batavis exculta optime eſt,

ut

ut optimis non ſolum ſuperbiat magiſtris, verum etiam tot tantisque operationibus dextre adminiſtratis, ſaluti hominum quotidie proſpiciat, Chirurgia, ſuccumbere fere in hiſce oris aut potius ſomno quodam atque ſopore ſepulta videtur. Quod cum non poſſit non aliqua ex parte dedecori ipſis cedere, operæ me pretium facturum confido, ſi in cauſas hujus rei brevibus inquiram.

Chirurgiam equidem partem medicinæ conſtituere vetuſtiſſimam, nemo, niſi in hiſtoria medica hoſpes, negare poterit. Præſtantiam autem ipſius Medicorum quaſi Cicero, Celſus, diſertis admodum verbis, comparationem quandam illam inter, ac medicinam inſtituens, prædicat maximopere lib. VII. Præfat. ejus initio: *Eſt ejus*, inquit, *effectus inter omnes medicinæ partes evidentiſſimus. Siquidem in morbis cum multum fortuna conferat, eademque ſæpe ſalutaria, ſæpe vana ſint: poteſt dubitari, ſecunda valetudo medicinæ an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamentis maxime utimur, quamvis profectus evidentior eſt, tamen ſanitatem & per hæc fruſtra quæri, & ſine his reddi ſæpe, manifeſtum eſt. Sicut in oculis quoque deprehendi poteſt, qui a medicis diu vexati, ſine his interdum ſaneſcunt. At in ea parte, quæ manu curat evidens eſt, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere.*

Quibus verbis certitudinem artis maximam probans dignitatem ſimul ejus ſtabilire, ac adverſus ipſius contemtores firmare voluit. Nititur ſcilicet pars hæc medicinæ, quæ manu curat, in cunctis ſuis enchiriſibus indubiis fundamentis anatomicis ac penitiori partium humanum corpus conſtituentium cognitione. Quæ vero cum oculis, maximam partem, cultri beneficio, exponi poſſint, adeoque quoad inprimis ſitum earundem, ſtructuram, ac connexionem,

nem, ſenſuum miniſterio addiſcantur, non poſſunt non eidem peculiarem fœnerari certitudinem.

Cum igitur & chirurgia huic ipſi ſuperſtruenda ſit, tanta laude, tantaque æſtumatione digna eſt, quanta diſciplinæ ac ſcientiæ, firmo quæ nituntur talo. Quibus ita conſtitutis, antiquiores medicos eam omnibus modis excolere atque exercere haud puduit. Nec Germaniam quondam eandem neglexiſſe, ſed longo ſatis tempore in ſinu ſuo fouiſſe, nemo, niſi tot tantorumque in hac arte excellentium virorum, quos ea aluit, neſcius, inficias ire poterit. Simul atque vero artem miniſtris ſuis commiſerunt exercendam, quæ antea non ſpernenda ſumſerat incrementa, ad incitas fere retacta videtur.

Fieri alias haud raro ſolet, ut ſi quis varietate artium exemtus, uni ſaltem intentus ſit, eandem ad ſummum ſæpe evehere poſſit faſtigium; verum ſi hac lege lampada iisdem tradiderint medici, ſpes illos fruſtrata eſt quam maxime. Quæ enim quaſi dextrum ut medicinæ, ita & chirurgiæ conſtituit oculum, corporis ſtructuræ perfecta notitia, ab anatome petenda, plurimi deſtituuntur, pauciſſimi, uti decet ac par eſt, gaudent.

Qui vero naturalem artuum ac partium interiorem conſtitutionem ignorantes, earundem præternaturalem ſtatum in naturæ conformem reducere poterunt? Qui oſſa luxata aut prorſus fracta in ſitum debitum reponere valebunt, oſſium compagis atque qua ratione alterum cum altero connectatur, imperiti? Qui cultrum in inciſionibus vaſorum aut partium carnoſarum aliarumque, ut et operationibus aliis adornandis dextre dirigent, ductuum, tendinum, nervorum, cæterarumque partium expertes. In procliv-quidem eſſet, varios chirurgorum errores, eosque non lei

ves

ves & raros, ſed paſſim obvios ex inſufficienti peritia anatomica provenientes, recenſere, ſatius tamen duco eosdem ſplendorem artis obfuſcantes, occultare, quam eorundem enarratione, artem in ſe optimam contemtui exponere. Namque is ego non ſum, qui laudibus chirurgorum dextrorum ſive hic ſive alibi locorum degentium, derogare quid velim, qui pro merito cuilibet honorem habeo, atque illorum ſtudium, quod in luſtrando corpore humano impendunt quidam, æſtimo ut decet. Interim ex hoc ipſo fonte varia alia promanare damna, quis non perſpicit. Hinc enim eſt, quod excidant animo, ſi quando urgente neceſſitate, ſecandum, urendum, aut aliud quid agendum ſit audacter. Hinc eſt, quod, neſcio an jure an injuria ſuſpicetur vulgus? multos læſionis ſaltem ſuperficialis ſanationem, (cum ſoſtra temporis diuturnitati commodare ſoleant ægri) in longum, lucelli ergo, differre diem. Hinc porro eſſe puto, quod multi tenui ſcientia inſtructi, ſubſidia quærentes vitæ neceſſaria, neglectu ſuorum, aliena magis tractent, nobilioremque artis ſuæ partem ſcurris, agyrtis, fabris ferrariis, deploratoque cuilibet artifici relinquentes, viliorem exercere malint. Qua etiam de re levioris æque ac melioris ſortis homines, ruſticos, non niſi ruſticis in his rebus propria ignorantia inſtructos, adeunt, atque ſic acharonta quaſi ipſa movere videntur, eoque magis cum ſecundum Palingen. l. V. Zodiac. Vit. Miſeræ ſint leges, quæ talia crimina ferunt. Eſſe hinc aliter non poterat, quam ut uſus, qui tamen ſolus artifices facit, peſſum eat, atque hac ratione ars ipſa penes Exteros longe aliam præ ſe ferat faciem, quam in noſtris regionibus. At enim vero, quod ad illos, eorum urbes magnitudine ſæpe inſignes, ingens & incolarum advenarumque frequentia colit, cumque inſimul,

mul, anatome optime conſtituta, amplis ac rite ordinatis publicis noſodochiis gaudeant, tot ægrorum millia continentibus, occaſio deficit nulla, a primo mox diluculo hujus inſudare artis enchiriſibus.

Ne quis ea propter culpam omnem in noſtros chirurgos, aut in anatomicarum exercitationum defectum redundare, arbitretur, quæ tam frequentes obſervantur in plerisque academiarum theatris, ut frequentiores vix his temporibus deſiderari poſſint. Verum pars ejus haud exigua in ipſos ægrotantes quoque, locorum conditionem, ac varias alias circumſtantias cadit manifeſte. Ipſa enim peregrinis terris non rara operationum chirurgicarum frequentia, cum ipſi conſtitutioni incolarum naturali, quorum alii dyſcraſia humorum ſcorbutica, alii cachectica, alii alia diſpoſitione ad fluidorum corruptionem prona laborant ſæpe, tum, quod inprimis Gallos ſpectat, levitati cuidam medicorum, qui velut præter vomitoria cathartica, clyſteres, potiones ſudoriferas &c. V. Sem in morbis tantum non omnibus inſtituere; ita & vario modo chirurgorum manus exercere conſueverunt, debetur.

Nullum proinde dubium, hos præcipue gloriæ, in tanta ipſorum doctrinæ caligine cupidos, ad amputationes ſtatim ac inſtrumenta, forte & multoties absque prægnantibus rationibus, cum poſthabitis ſæpe illis ſervari poterat, membrum, properare. Quæ autem Dei eſt bonitas, a multis nos malorum, externa violentia inflictorum procellis vivere immunes magis, in aprico eſt. Haud interim deſunt, qui per varios caſus, per tot diſcrimina rerum, multa ſibi contraxere vitia, non niſi debita circumſpectione chirurgi tollenda. Cum illis autem triſti admodum ſpectaculo conflictantur ſæpe tamdiu, retardantes manum chirurgi, donec viribus pene deperditis, parum vitæ ſuperſit, ſua

morte

morte mori, quam ſanitatis ſpe, per breve temporis ſpatium dolere, ſatius ducentes. Fieri namque non poteſt, ut quæ partes hominis ſingulari, volente ſic omnium rerum Creatore, prædita ſunt ſenſatione, ferrum admittant aut ignem omnis perceptionis neſciæ; quapropter & tali plerosque abundare conſpicis intolerantia, qua mortem ex morbo non tam ſibi fingant atrocem, quam exiguos ſæpe dolores vel ex exploratione vulneris decenti provenientes, morbique ipſius doloribus multum quandoque mitiores. Si tandem quidam rebus ita comparatis, naufragium fortasſis manus, bracchii, pedis, aut alius cujusdam partis cum vitæ, theſauri omnium pretioſiſſimi lucro, hominum miſerrimi facere debeant, cum poſtea ad negotia ſua conſueta peragenda inepti evadant prorſus, vixque inveniant ſibi relicti, quibus vitam ad usque extremum ſpatium ducere queant, placidam quoque cum reliquis mortem miſeræ præferunt vitæ.

Supereſt adhuc omnibus modis deteſtandum, plerisque nihilominus commune vitium, ſi quando vel ſtrenue ac maxima cum circumſpectione ſuo fungantur officio chirurgi, ob mali tamen pertinaciam atrociamve, aut aliis accedentibus ſymtomatis idem cedere recuſet, aut ſaltem non ex voto ægrotantium ſuperari queat, famæ illorum non ſolum inſidias ſtruunt ipſi pariter ac adſtantes, verum etiam, qui turpi debentur invidiæ mores, chirurgorum alii. Neque hic terminus eſto, ſed

eo quoque audaciæ progrediuntur ſæpe multi, ut vel dicam ſcribere artifici haud erubeſcant, neque eundem negligentiæ aut ignorantiæ ſuſpicione liberent prius, quam unanimi medicorum ſuffragio abſolvantur innocentes. Adeoque cum ſoſtrum inter tenellum non raro, atque incommoda, ex poſtulatione, cauſæque dictione oriunda, proportio intercedat propemodum nulla, famam, ſi vel perdant proemium, ſervaturi chirurgi, diſſuadere ſæpius operationes, cum difficultatibus quibusdam conjunctas, quæ comitantur easdem & ſequuntur ſymtomata, hæmorrhagiæ, puta, enormes, febres vulnerariæ, convulſiones, aliaque hariolantes, coguntur. Cui rei medelam paraturus Paracelſus, ut in prognoſi formanda, juſto haud ſint liberaliores artifices, uti quorundam conſuetudo fert, monet rectiſſime. Chirurg. magn. lib. 1. c. 1.

Plures ſunt, fateor, rationes, quæ artem hanc emergere, ut decebat, haud patiuntur, ſed anceps hæreo, annon ulteriori earum recenſione tædium creem *Benevolo Lectori*, cum, quibus mediis illæ pariter, ac quæ reſtare poterant, ſint removendæ, aut ſponte ſua innoteſcat, aut in præſenti a me haud indicari debeat, qui anſam modo arripui de hac materie hæc qualia qualia diſſerendi, poſtquam *Auguſtiſſimus ac Potentiſſimus Princeps & Dominus Dominus*

FRI-

FRIDERICVS AVGVSTVS, *Poloniarum Rex, Magnus Dux Lithuaniæ, Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Kyoviæ, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Smolenskiæ, Severiæ, & Czernicoviæ &c. Dux Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & Weſtphaliæ, Sacr. Rom. Imperii Archi-Mareſchallus & Elector, Landgravius Thuringiæ, Marchio Miſniæ, ſuperioris inferiorisque Luſatiæ, Burggravius Magdeburgi, Comes Principalis Hennebergicus, Comes Marcæ, Ravensbergi & Barbyæ, Dynaſta in Ravenſtein &c. &c. Dominus meus longe Clemen-*

*tiſſimus Anatomiæ & Chirurgiæ Profeſſoris extraordinarii* munus menſe Novembr ſuperioris anni ex ſingulari gratia mihi demandavit. Quam pietate ac mente veneror devotiſſima ſubmiſſiſſimaque, ac non abs re fore opinor, ſi, hanc ipſam ſpartam oratione ſolenni auſpicaturus, *Inſignem Anatomes in ſuperiores facultates Influxum*, pro virili enodare ſuſtineam. Ad quam benevolis auribus excipiendam Præſentiam perquam exoptiſſimam RECTORIS ACADEMIÆ MAGNIFICI, *Procerum utriusque reipublicæ graviſſimorum & reliquorum Patronorum & Fautorum, nec non Generoſorum atque Nobiliſſimorum Commilitonum* decenter admodum mihi expeto, hunc favorem atque affectum debita pietate obſervantia atque officiis pro virili, quavis occaſione remuneraturus. D. Lipſ. Ipſis Idibus Januar. Dom. I. poſt Epiphan.

A. MDCCXXVI.

*LIPSIÆ,*
Literis ANDREÆ MARTINI SCHEDII.